

DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2308-8834/2020.1.9>

УДК 351/354

Василенко Андрій Юрійович

державний експерт експертної групи
з питань розвитку дослідницької інфраструктури
директорату науки Міністерства освіти і науки України,
кандидат геологічних наук

ЗНАЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДКРИТОЇ НАУКИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ БОРОТЬБИ З ЯВИЩАМИ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ ТА САМОПЛАГІАТУ В УКРАЇНІ

Для формування всебічного бачення сучасних тенденцій та проблем наукової діяльності потрібно дослідити взаємозв'язок публічної політики відкритої науки та підвищення ефективності виявлення випадків порушення правил академічної доброчесності.

У статті представлено приклади заходів, які можуть бути вжиті в рамках публічної відкритої наукової політики та допоможуть підвищити рівень викриття фактів порушення правил академічної чесноти.

Мета статті – аргументувати публічну відкриту наукову політику, демонструючи її пряму користь для наукової спільноти та інших зацікавлених сторін. Завданням було вивчення взаємозв'язку між публічною політикою відкритої науки та зниженням рівня академічного плагіату та самоплагіату.

Останніми роками питання забезпечення академічної доброчесності стало популярною темою досліджень серед українських вчених. Дослідження в галузі відкритих даних проводили такі українські дослідники, як О. Карпенко, О. Твердохліб, А. Серенок, Л. Горбата та ін. Варто відзначити публікації дослідників О. Чмір і В. Копанева, в яких розглядається розвиток відкритого доступу до даних досліджень і наукових публікацій, зокрема в контексті політики відкритої науки. Іноземні вчені T. Vision, M. Carroll, J. Cribb, T. Sari та інші роблять свій внесок у вивчення відкритої науки взагалі та відкритих даних досліджень взагалі.

У статті описано визначення академічної чесноти та види порушень. Розглянуто дані соціологічних досліджень щодо порушень студентами вищих навчальних закладів правил академічної доброчесності. Коротко розглядається феномен академічного плагіату та його наслідки. Окреслено заходи, які можуть бути вжиті для боротьби з академічним плагіатом та самоплагіатом. Продемонстровано подібність сучасного стану реалізації публічної відкритої наукової політики Франції та України. Викладено аргументи та переваги створення Національного плану відкритої науки України та обґрунтовано пропозиції.

Збільшення кількості академічних текстів, що надаються у відкритому доступі як частина реалізації державної політики відкритої науки, сприяє виявленню випадків академічної недобросовісної діяльності, а саме академічного плагіату та самоплагіату. Створення ефективної системи викриття фактів порушення правил академічної доброчесності покращить функціонування національної наукової сфери, а також полегшить роботу вчених рад та атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України.

Сферами подальших досліджень може бути вивчення зарубіжного досвіду забезпечення академічної доброчесності з метою його аналізу та можливого подальшого використання в Україні.

Ключові слова: академічний плагіат, самоплагіат, державна політика відкритої науки, академічний текст, репозитарій.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дотримання правил академічної доброчесності є необхідною нормою для наукового та науково-технічного розвитку людства. Порухення таких правил зумовлює відповідальність відповідно до чинного законодавства. Наразі запорукою забезпечення академічної доброчесності є не наявність чи відсутність порушень правил, а вміння їх виявити та запобігати. Тому сприяння побудові ефективної системи викриття фактів порушення правил академічної доброчесності є одним із важливих завдань, що стоять перед державою.

У той же час однією із сучасних тенденцій розвитку правил здійснення наукової діяльності в межах країн європейського дослідницького простору є формування та реалізація політики відкритої науки. Одним із компонентів відкритої науки є відкритий доступ до дослідницьких даних і наукових публікацій, зокрема тих, що були створені за державний кошт.

Задля формування комплексного бачення сучасних напрямків і проблем здійснення наукової діяльності існує потреба дослідження взаємозв'язку державної політики відкритої науки та підвищення ефективності викриття випадків порушення правил академічної доброчесності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками проблематика забезпечення академічної доброчесності є популярною темою досліджень серед українських учених [1-3]. Вивченням окремих питань цієї проблематики займалися І. Дегтярьова [4], Я. Тицька [5-7], Л. Грицаєнко [8] та інші.

Дослідження у сфері відкритих даних проводились такими вітчизняними науковцями, як О. Карпенко і О. Риженко [9], О. Твердохліб [10], А. Серенок [11], Л. Горбата [12] та інші. Окремо варто відзначити публікації дослідниць О. Чмир [13] та В. Копанєвої [14], в яких розвиток відкритого доступу до дослідницьких даних і наукових публікацій розглядається, зокрема, у контексті політики відкритої науки.

Серед зарубіжних учених свій внесок у дослідження відкритої науки загалом і відкритих дослідницьких даних зокрема роблять такі дослідники, як Т. Віжн [15], М. Керолл [16], Й. Крібб і Т. Сарі [17] та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Невирішеною частиною загальної проблеми є відсутність повноцінного бачення ролі державної політики відкритої науки в підвищенні ефективності викриття випадків порушення правил академічної доброчесності.

Формулювання цілей статті. У статті поставлено за мету наведення аргументації на користь запровадження державної політики відкритої науки через демонстрацію її безпосередньої користі для наукової спільноти та інших зацікавлених сторін. Відповідно до мети у статті відображено приклади заходів, які можуть бути вжиті в рамках реалізації державної політики відкритої науки і сприятимуть підвищенню рівня викриття фактів порушення правил академічної доброчесності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до положень статті 42 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII, академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [18].

Як зазначено у визначенні, прояви недотримання правил академічної доброчесності можуть спостерігатися ще під час навчання, зокрема в закладах вищої освіти. Показовими є результати всеукраїнського соціологічного дослідження, проведеного в рамках проєкту «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку». Дослідження було проведено в 2014-2015 рр. Східноукраїнським фондом соціальних досліджень за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». У процесі дослідження було проведено опитування 1928 студентів та 374 викладачів у 25 закладах вищої освіти України. Результати свідчать: 78% студентів складають іспити несамотійно, 67% з них списують під час іспиту, 23% студентів указують на випадки отримання оцінок за послуги або гроші, 90% студентів вдаються до плагіату. Дослідники дійшли висновку, що в Україні «інституційні механізми боротьби зі списуванням, плагіатом та іншими виявами низької академічної культури нерозвинені на системному рівні» [19].

Академічний плагіат як різновид порушень академічної доброчесності полягає в оприлюдненні (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства. Самоплагіатом, відповідно, є оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів [18].

Академічний плагіат у закладах вищої освіти, до якого, як вказано вище, вдаються 9 з 10 студентів, є негативним явищем, яке потребує окремої уваги, оскільки завдає шкоди репутації закладу вищої освіти у зв'язку з тим, що результатом такого академічного плагіату є сумнівна якість підготовки фахівців, що у свою чергу сприяє зростанню рівня

недовіри роботодавців до чинної системи вищої освіти. Однак випадки зловживання студентами академічним плагіатом найчастіше пов'язані з виконанням поточних завдань (наприклад, підготовка доповідей, рефератів тощо) або кваліфікаційних робіт, що загалом не пов'язано з широким розповсюдженням в академічних колах (якщо не вважати такими доповідь під час семінарського заняття або захист магістерської роботи).

Проте інша ситуація складається під час офіційної публікації академічних текстів, які відбивають результати наукової діяльності, у періодичних виданнях, монографіях тощо, а також наукових праць на правах рукопису (дисертацій).

Відсутність своєчасного викриття та подальше поширення академічних текстів з ознаками академічного плагіату чи самоплагіату призводить до формування несправедливих умов взаємного існування вчених в академічній спільноті, що має наслідком деморалізаційний ефект для порядних дослідників. Окрім того наслідками є неправомірне кар'єрне зростання та присвоєння наукових ступенів і вчених звань, а також фактична невідповідність наявних знань, здобутків і навичок посадовців відповідним критеріям і вимогам до осіб щодо зайняття певних посад. Останнє можна розглядати також і щодо студентських кваліфікаційних робіт.

Можливість зловживання академічним плагіатом і самоплагіатом зумовлюється відсутністю у відкритому доступі сучасних академічних текстів, зокрема текстів дисертацій, що не дає можливості їхнього використання наявними антиплагіатними програмами для порівняння з ними нових наукових робіт. Окремим чинником є зберігання значної частини академічних текстів, які були створені в доцифрову епоху, у паперовому форматі, що унеможлиблює їхнє використання для виявлення плагіату в сучасних текстах. На цей стан речей звертали увагу не лише вчені та держслужбовці, але і громадські активісти [20].

Покращити ситуацію може запровадження в Україні системної державної політики відкритої науки. Загальною метою такої політики є забезпечення відкритого доступу до дослідницьких даних (насамперед тих, що були отримані за державний кошт), наукових публікацій, дослідницьких інфраструктур тощо.

Прикладом формування державної політики відкритої науки може бути Франція, де особливу увагу присвячено регуляції доступу та сприянню відкритості дослідницьких даних, наукових публікацій та інших академічних текстів. Відповідно до напрямків розвитку відкритої науки, які окреслені в Національному плані з відкритої науки Франції [21], стандартною публікаційною практикою має стати відкрите видання. Важливою перешкодою на шляху є відсутність нормативно-правової бази, яка встановлюватиме обов'язковість відкритого доступу при опублікуванні академічних текстів, дані для яких були отримані під час виконання проєктів, що фінансувалися за державний кошт. Окрім того Франція має наміри встановити подібні правила і для тих академічних текстів, які публікувалися в минулому. Реалізувати відкритість доступу до наукових публікацій планується за допомогою потужностей е-інфраструктури відкритого публічного репозитарію HAL.

З огляду на те, що здатність знайти академічний плагіат і самоплагіат перебуває в прямій залежності від кількості матеріалів, які доступні до порівняння, формування та реалізація системної державної політики відкритої науки в Україні і, як наслідок, зростання кількості академічних текстів у відкритому доступі, сприяли б боротьбі з суспільно негативним явищем порушення правил академічної доброчесності.

В Україні наразі вже проводиться реалізація проєкту Національного репозитарію академічних текстів (е-інфраструктура, аналогічна до відкритого публічного репозитарію HAL) [22], однак аналогічною до ситуації у Франції наразі залишається нормативно-правова

неурегульованість стосовно оприлюднення та надання відкритого доступу до дослідницьких даних та академічних текстів (тобто авторських творів наукового, науково-технічного й навчального характеру у формі дисертації, кваліфікаційної випускної роботи, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової та науково-технічної діяльності, депонованої наукової роботи, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць) у форматі відкритих даних.

Слід відзначити, що формат відкритих даних, окрім усього іншого, є машиночитаним форматом, що забезпечує можливість зчитування інформації цифровими засобами, що свідчить про можливість використання академічних текстів антиплагіатними програмами з метою виявлення порушень правил академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату та самоплагіату.

Окрім створення потужностей е-інфраструктури Національного репозитарію академічних текстів для подальшого їх використання з метою внесення та забезпечення відкритого доступу до сучасних дослідницьких даних та академічних текстів, критичне значення для підвищення рівня викриття випадків академічного плагіату та самоплагіату має також розміщення у форматі відкритих даних академічних текстів, які були створені в доцифрову епоху, що сприятиме розширенню бази для порівняння, а отже, і покращенню рівня ефективності системи виявлення та запобігання поширенню випадків порушення правил академічної доброчесності.

Таким чином, запровадження системної державної політики відкритої науки в Україні та розроблення як її частини нормативно-правової бази, яка створила б законодавчі передумови для відкритого доступу до академічних текстів (зокрема тих, які були створені в доцифрову епоху), сприятиме побудові ефективної системи викриття фактів порушення правил академічної доброчесності.

Такі та подібні положення можуть бути внесені до Національного плану відкритої науки України.

Висновки з даного дослідження. Забезпечення максимально можливої відкритості є сучасним напрямком державної політики у сфері науки в країнах європейського дослідницького простору. Спрощення та надання відкритого доступу до наукових даних і публікацій першочергово має на меті прискорення загального науково-технічного розвитку шляхом полегшення роботи вчених. Проте окрім такої очевидної переваги існують також деякі другорядні.

Зокрема зростання кількості академічних текстів, що надаються у відкритому доступі як частина реалізації державної політики відкритої науки, сприяє викриттю випадків академічної недоброчесності, а саме академічного плагіату та самоплагіату. Побудова ефективної системи викриття фактів порушення правил академічної доброчесності покращить функціонування вітчизняної наукової сфери, а також полегшить роботу вчених рад, які присвоюють вчені звання, й атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України, яка затверджує рішення вчених рад.

Перспективи подальших розвідок. Напрямок подальших досліджень може бути вивчення зарубіжного досвіду забезпечення академічної доброчесності з метою його аналізу та можливого подальшого використання в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності. Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 1 – 13.10.2018). Варшава, 2018. 162 с.
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр.; за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
3. Академічна доброчесність та бібліотеки: програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек; розробники: Воскобойнікова-Гузєва О. В., Загуменна В.В.,

- Кулик Є. В., Пашкова В. С., Сербін О. О., Сошинська Я. Є., Шевченко І. О. Київ: УБА, 2018. 40 с.
4. Дегтярєва І. Вплив академічної доброчесності на інституційну практику української вищої школи. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету*. Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
  5. Тицька Я. О. «Академічна доброчесність» та «академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. Вип. 11. С. 192-195.
  6. Тицька Я. О. Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2018. Вип. 34. С. 4-7.
  7. Тицька Я. О. Юридичне значення поняття «академічна доброчесність». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2018. Т. 29(68), № 5. С. 24-28.
  8. Грицаєнко Л. М. Академічна доброчесність в академічному середовищі закладів вищої освіти. *Virtus: Scientific Journal*. 2018. № 22, Part 2, March. P. 126-131.
  9. Карпенко О. В., Риженко О. В. Цифрові трансформації та ефективне управління даними в Україні. *Вісн. НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2018. № 4 (91). С. 157–162.
  10. Твердохліб О. С. Методологія та практика реалізації концепту відкритих даних в органах публічного управління України. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2017_2_8.
  11. Серенок А. О. Open Data Readiness Assessment Ukraine: результати національного дослідження. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 3. С. 24-30.
  12. Горбата Л. П. Відкриті дані як інструмент інформаційної відкритості у діяльності органів публічної влади. *Молодий вчений*. 2018. № 5(1). С. 220-224.
  13. Chmyr O.S. Institutional provision of open access in Ukraine. *Науковий вісник Дипломатичної академії України. Серія «Економічні науки»*. 2017. №3(24). С.126-133. URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=18099046527610823734&btnI=1&hl=ru>.
  14. Копанєва В.О. Бібліотека цифрової науки. *Вісник НАН України*. 2018. №4. С. 76-85.
  15. Vision, T. J. (2010). Open data and the social contract of scientific publishing. *BioScience*, 60(5), 330–331. doi:10.1525/bio.2010.60.5.2
  16. Carroll M.W. (2011) Why Full Open Access Matters. *PLoS Biol* 9(11): e1001210. doi.org/10.1371/journal.pbio.1001210
  17. Cribb, J., & Sari, T. (2010). *Open Science: Sharing Knowledge in the Global Century*. Collingwood, Victoria, Australia: CSIRO. pp. 221. ISBN 978-0643097636
  18. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
  19. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Результати всеукраїнського соціологічного дослідження URL: <http://fond.sociology.kharkov.ua/images/presentation160715/press-reliz1.pdf>

20. Аналітична записка. Академічна доброчесність. Аналітичний звіт та рекомендації/ Урядово-громадська ініціатива «Разом проти корупції»; розробники: І.Сгорченко, М.Серебряков. 2018. 37 с. URL: <https://rprg.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/Analychna-zapyska-akademichna-dobrochesnist.pdf>.
21. National Plan for Open Science. MESRI/Delcom1, 2018. URL: https://libereurope.eu/wp-content/uploads/2018/07/SO_A4_2018_05-EN_print.pdf.
22. Національний репозитарій академічних текстів: відкритий доступ до наукової інформації : монографія / О. С. Чмир, Т. К. Кваша, Т. О. Ярошенко та ін. Київ: ДНУ «УкрІНТЕІ», 2017. 200 с. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12464>

ANNOTATION

Vasylenko Andriy. State expert Ministry of Education and Science of Ukraine, PhD

THE IMPORTANCE OF THE ESTABLISHMENT AND IMPLEMENTATION OF PUBLIC OPEN SCIENCE POLICY FOR EFFECTIVE STRUGGLING WITH ACADEMIC PLAGIARISM AND SELF-PLAGIARISM IN UKRAINE

To form a comprehensive vision of modern trends and problems of scientific activity, there is a need to investigate the relationship between the public policy of open science and increase of the effectiveness of detecting cases of the academic integrity rules violation.

The article presents examples of measures that may be taken within the framework of the public open science policy and will help to increase the level of exposing the facts of violation of the rules of academic virtue.

The paper's objective is to argue for the public open science policy demonstrating its direct benefit to the scientific community and other stakeholders.

Our task was to study the interplay between public open science policy and decrease of the level of academic plagiarism and self-plagiarism.

In recent years, the issue of ensuring academic integrity has been a popular topic of research among Ukrainian scientists. Studies in the field of

open data were conducted by such Ukrainian researchers as Karpenko O., Tverdokhlib O., Serenok A., Horbata L., and others. It is worth noting the publications of researchers Chmyr O. and Kopaneva V., in which the development of open access to research data and scientific publications is considered, including in the context of open science policy. From foreign scientists, Vision T., Carroll M., Cribb, J. & Sari T., and others make their contribution to the study of open science in general and open research data at all.

The article describes the definition of academic virtue and the types of violations. The data of sociological research concerning violations of the rules of academic integrity by students of higher education institutions are considered. The phenomenon of academic plagiarism and its consequences are briefly discussed. Measures that may be taken to struggle academic plagiarism and self-plagiarism are outlined. The similarities of the current state of implementation of the public open science policy of France and Ukraine are demonstrated. The arguments and benefits of the creation of the National Open Science Plan of Ukraine are outlined and the proposals that can be made are substantiated.

The increase of the number of academic texts provided in open access, as part of the implementation of the state policy of open science, contributes to the detection of cases of academic malpractice, namely, academic plagiarism and self-plagiarism. Establishing an effective system for exposing the facts of violation of the rules of academic integrity will improve the functioning of the national scientific sphere, as well as facilitate the work of academic councils and the certification board of the Ministry of Education and Science of Ukraine.

The areas of further research may be the study of foreign experience of ensuring academic integrity with a view to its analysis and possible further use in Ukraine.

Key words: academic plagiarism, self-plagiarism, public open science policy, academic text, repository.

References:

1. Akademichna dobrochesnist': vyklyky suchasnosti. Zbirnyk naukovykh ese uchasnykiv naukovoho stazhuvannya dlya osvityan (Respublika Pol'shcha, Varshava, 1 – 13.10.2018). Varshava, 2018. 162 s.
2. Akademichna dobrochesnist': problemy dotrymannya ta priorityty poshyrennya sered molodykh vchenykh : kol. monohr.; za zah. red. N.H. Sorokinoyi, A. YE. Artyukhova, I. O. Dehtyar'ovoyi. Dnipro : DRIDU NADU, 2017. 169 s.
3. Akademichna dobrochesnist' ta biblioteky: prohrama pidvyshchennya kvalifikatsiyi pratsivnykiv bibliotek; rozrobnyky: Voskoboynikova-Huzyeva O. V., Zahumenna V. V., Kulyk YE. V., Pashkova V. S., Serbin O. O., Soshyns'ka YA. YE., Shevchenko I. O. Kyiv: UBA, 2018. 40 s.
4. Dehtyar'ova I. Vplyv akademichnoyi dobrochesnosti na instytutsiynu praktyku ukrayins'koyi vyshchoyi shkoly. Akademichna chesnist' yak osnova staloho rozvytku universytetu. Mizhnarod. blahod. Fond «Mizhnarod. fond doslidzh. osvit. polityky»; za zah. red. T. V. Finikova, A.YE. Artyukhova. Kyiv: Takson, 2016. 234 s.
5. Tyts'ka YA. O. «Akademichna dobrochesnist'» ta «akademichna vidpovidal'nist'» u zabezpechenni yakosti osvity. Pidpryyemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 2018. Vyp. 11. S. 192-195.
6. Tyts'ka YA. O. Akademichna dobrochesnist' yak element systemy zabezpechennya yakosti osvity. Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya : Yurysprudentsiya. 2018. Vyp. 34. S. 4-7.
7. Tyts'ka YA. O. Yurydychne znachennya ponyattya «akademichna dobrochesnist'». Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho. Seriya: Yurydychni nauky. 2018. T. 29(68), №5. S.24-28.

8. Hrytsayenko L. M. Akademichna dobrochesnist' v akademichnomu seredovyshchi zakladiv vyshchoyi osvity. *Virtus: Scientific Journal*. 2018. №22, Part 2, March. P. 126-131.
9. Karpenko O. V., Ryzhenko O. V. Tsyfrovi transformatsiyi ta efektyvne upravlinnya danymy v Ukrayini. *Visn. NADU. Seriya «Derzhavne upravlinnya»*. 2018. № 4 (91). S. 157–162.
10. Tverdokhlib O. S. Metodolohiya ta praktyka realizatsiyi kontseptu vidkrytykh danykh v orhanakh publichnoho upravlinnya Ukrayiny. *Publichne administruvannya: teoriya ta praktyka*. 2017. Vyp. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2017_2_8.
11. Serenok A. O. Open Data Readiness Assessment Ukraine: rezul'taty natsional'noho doslidzhennya. *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya*. 2016. Vyp. 3. S. 24-30.
12. Horbata L. P. Vidkryti dani yak instrument informatsiynoi vidkrytosti u diyal'nosti orhaniv publichnoyi vlady. *Molodyy vchenyy*. 2018. №5(1). S. 220-224.
13. Chmyr O.S. Institutional provision of open access in Ukraine. *Naukovyy visnyk Dyplomatychnoyi akademiyi Ukrayiny. Seriya «Ekonomichni nauky»*. 2017. №3(24). С.126-133. URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=18099046527610823734&btnI=1&hl=ru>.
14. Kopanyeva V.O. Biblioteka tsyfrovoyi nauky. *Visnyk NAN Ukrayiny*. 2018. №4. S. 76-85.
15. Vision, T. J. (2010). Open data and the social contract of scientific publishing. *BioScience*, 60(5), 330–331. doi:10.1525/bio.2010.60.5.2
16. Carroll M.W. (2011) Why Full Open Access Matters. *PLoS Biol* 9(11): e1001210. doi.org/10.1371/journal.pbio.1001210

17. Cribb, J., & Sari, T. (2010). Open Science: Sharing Knowledge in the Global Century. Collingwood, Victoria, Australia: CSIRO. pp. 221. ISBN 978-0643097636
18. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 №2145-VIII Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiynyy veb-portal. [Elektronnyy resurs]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
19. Akademichna kul'tura ukrayins'koho student-stva: osnovni chynnyky formuvannya ta rozvytku. Rezul'taty vseukrayins'koho sotsiologichnoho doslidzhennya URL: <http://fond.sociology.kharkov.ua/images/presentation160715/press-reliz1.pdf>
20. Analychna zapyska. Akademichna dobrochesnist'. Analychnyy zvit ta rekomendatsiyi/ Uryadovo-hromads'ka initsiatyva «Razom proty koruptsiyi»; rozrobnyky: I. Yehorchenko, M. Serebryakov. 2018. 37 s. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/Analychna-zapyska-akademichna-dobrochesnist.pdf>.
21. National Plan for Open Science. MESRI/Delcom1, 2018. URL: https://libereurope.eu/wp-content/uploads/2018/07/SO_A4_2018_05-EN_print.pdf.
22. Natsional'nyy repozytariy akademichnykh tekstiv: vidkrytyy dostup do naukovoï informatsiyi : monohrafiya / O. S. Chmyr, T.K. Kvasha, T.O. Yaroshenko ta in. Kyiv: DNU «UkrINTEI», 2017. 200 s. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12464>